

A családi kedvezmény megosztásának jellemzői és a megosztást választók stratégiái

Szabóné Bonifert Éva¹

A tanulmányban a személyi jövedelemadóztatásban a gyermekek után igénybe vehető családi kedvezmény megosztására vonatkozó adatokat és a kedvezményt megosztók stratégiáit vizsgáltuk. Arra kerestük a választ, hogy a családi kedvezményt megosztó párok milyen elvek alapján és milyen arányban osztják meg azt egymással, növelve vagy csökkentve a másik pénzügyi mozgásterét.

Vizsgálatainkban a családi kedvezményt igénybevevőkre vonatkozó, a személyi jövedelemadó-bevallásokból származó ezer fős minta általános jellegű elemzéséből kiindulva a családi kedvezményt teljes mértékben érvényesítők egyre részletesebb adatainak vizsgálatát végeztük el. Ennek során elméleti stratégiákat állítottunk fel a kedvezmény lehetséges megosztási módjainak elemzéséhez annak érdekében, hogy azoknak a valós adatokkal való egyezőségét vizsgáljuk.

A legnagyobb arányban beazonosítható megosztási stratégia a családi kedvezmény családtagok általi 50-50%-ban történő érvényesítése volt, melyet elsősorban a kétgyermekesek igénybevételi preferenciái befolyásoltak. A családi kedvezményt teljes egészében igénybe vevő családok több mint felénél azonosítottuk be valamelyik elméleti döntési stratégiát. Megállapítottuk, hogy a fele-fele arányban történő igénybevételt követően a három- vagy többgyermekesek hatására az apai igénybevétel preferálása kissé erősebb az anyainál – mely a konkrét stratégiával be nem azonosított esetekre is jellemző. Az apai igénybevétel előnyben részesítése mögött nagyobb arányban áll az az elgondolás, miszerint az vege igénybe a kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja, az anyaira viszont ez nem jellemző.

Megállapításaink szerint a családok vélhetően legtöbbször a legegyszerűbben meghozható, még racionálisnak tekinthető megoldás mellett döntenek a családi kedvezmény megosztása során, mely döntés a gyermekek száma szerint differenciált. **KULCSSZAVAK:** személyi jövedelemadó, családi kedvezmény megosztása, háztartáson belüli elosztás

JEL-KÓDOK: H24, H31, D13, D90

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2023_2_1

¹ abszolvált Phd-hallgató; e-mail: eva.bonifert@kormanyiroda.gov.hu

1. A családtámogatások társadalmi-gazdasági háttere

Számos tényező azonosítható a Magyarországot is érintő kedvezőtlen demográfiai folyamatokat meghatározó okként. Sági és szerzőtársai (2017) szakirodalmi források alapján a fertilitási ráta alacsony szintje mögött a családalapítási szokások változását, az iskolában töltött több évet, a családmodellek, életfilozófiák átalakulását mutatták ki. Gazdasági faktorként jelenik meg a fiatalok munkavállalásának bizonytalansága, és az otthonyszerzés nehézsége is.

A gyermekvállalás miatti jövedelemkiesés és a munkába történő visszatérés megkönnyítése érdekében a kormányzatok pénzbeli juttatásokat, munkajogi és szakképzési intézkedéseket, valamint adóügyi könnyítéseket szoktak alkalmazni. Az egyes országok megközelítése történelmi háttérüktől, a házassággal és a nemi szerepekkel kapcsolatos közvélekedéstől, a kormányzat szerepétől és az egyes mögöttes családpolitikai céloktól is függ, melyre Adema (2012) kutatása is rámutat.

Lentner és Horbulák (2021) tanulmányukban összefoglalják a gyermekvállalás gazdaságpolitikai eszközökkel történő segítésére irányuló, jelenlegi magyar, szakirodalmi javaslatokat. A tanulmány szerint Giday (2012) az életciklus-szemlélettel, Banyár és Németh (2020), valamint Botos (2019) a nyugdíjrendszerben történő kompenzációval segítenék a gyermeket vállalókat. Mihályi (2019) azonban arra a következtetésre jut, hogy a népességfogyás és az elöregedés nemzeti keretek között nem szüntethető meg, sőt, nem is igen enyhíthető, akármilyen nagy pénzüsszeggel is próbálja az állam ellensúlyozni a gyermekvállalás egyéni költségeit.

A magyar családtámogatási rendszer kapcsán Gábos (2005) elemzése aggregált, éves idősoros magyarországi adatokat elemezve azt állapítja meg, hogy a családtámogatási rendszer fenntartása egyértelműen képes befolyásolni a gyermekvállalási döntéseket. Gábos és Tóth (2000) szerint azonban, tekintettel arra, hogy a gyermekvállalási döntés nagyon hosszú távú elkötelezettséget eredményez, csak akkor lehet tartós eredményre számítani, ha a családpolitika komplex megközelítésre épül és stabil intézményi környezetet ad a gyermeket vállalóknak. A családtámogatások esetében kiemelt terület a munkavállalás ösztönzése is. A női foglalkoztatási adatok szerkezetére nem térünk ki, de elemzésünk szempontjából fontos lehet, hogy Borbély (2011) tanulmánya a magyar nők háztartásban végzett munkával töltött idejének kiemelt szerepére is rámutat. Véleménye szerint az, hogy a magyar nők sokat dolgoznak, nem feltétlenül jár együtt gazdasági függetlenséggel, hiszen a sok, háztartásban végzett munka nem jelent munkaerő-piaci aktivitást.

Az adórendszeren keresztül történő kedvezményezés legfőbb terepe az adó- vagy adóalap-kedvezményeken keresztüli támogatás, illetve a családi adózás. Garfinkel és szerzőtársai (2022) az állam által vállalt költségek és a társadalomban jelentkező hasznok kapcsán végeztek költség-haszon elemzést többek között az Egyesült Államok szövetségi jövedelemadója gyermekek után járó adójóváírásának bővítésével kapcsolatban. Eredményeik szerint az intézkedések jó befektetésnek számítanak: az állam által vállalt többletköltségek többszöröse jelentkezik haszonként a társadalom számára.

Grow és Van Bavel (2020) 27 európai uniós országban a nőknek a családon belüli jövedelmekhez való hozzájárulását vizsgálva azt látta, hogy a nők száma az

50%-os hozzájárulási pontig tartó növekedést követően hirtelen lezuhan, melyet követően sokkal kevesebb olyan nő van, aki nagyobb összeggel járul hozzá a család jövedelmeihez, mint férfi párja. Slotwinski és Roth (2020) svájci és osztrák adatokra támaszkodva arra is rámutat, hogy azok a párok, akik a nő többet keres, mint a férfi, nagyobb valószínűséggel jelentik be nem helyes adatokkal a jövedelmüket azért, hogy megfeleljenek a kenyérkeresőként hagyományosan a férfiakat azonosító szerepfelfogásnak.

A gazdasági függetlenség egyik fontos terepe a családon belüli döntéshozatal. 20 ország adatait felhasználva Pepin és Cohen (2021) arra a megállapításra jutott, hogy nagyobb valószínűséggel kezeli egy személy a család közös pénzét azokban az országokban, ahol általánosságban véve a nemek közötti egyenlőtlenség nagyobb más országokhoz képest. Ezt az sem befolyásolta számottevően, hogy a párokon belül mekkora a kereseti egyenlőtlenség. Klesment és Van Bavel (2022) 27 európai uniós ország adataira támaszkodva arról számolt be, hogy azok a nők, akik többet keresnek, mint a párjuk, nagyobb valószínűséggel hozzák meg egyedül a legfontosabb pénzügyi és egyéb fontos döntéseiket. A hagyományos nemi szerepekkel összhangban azonban a relatív keresettel való összefüggés nem lineáris: azoknál a pároknál, akiknél a feleség keresi a bevételek szinte egészét, a férjeknek nagyobb beleszólásuk van a pénzügyi döntéshozatalba, mint olyan pároknál, akiknél mindketten hozzájárulnak a közös jövedelem jelentős részéhez. Ez azonban az általános családi döntésekre nem vonatkozik, mely azt sugallja, hogy a főbb pénzügyi kérdések, amelyek hagyományosan a férfiak szerepkörébe tartoztak, érzékenyebbek lehetnek a nemek szempontjából, mint más családi döntések.

2. A kutatás kiindulópontjai, a felhasznált adatok és módszerek

A tanulmány a nőknek és férfiaknak a családokban betöltött pénzügyi szerepe elemzéséhez kíván hozzájárulni egy kis részlettel. A vizsgálat a személyi jövedelemadó-rendszer családi kedvezményével kapcsolatban meghozható, lehetséges családi döntésekre vonatkozik. Arra keressük a választ, hogy a gyermeket nevelő, személyi jövedelemadó-bevallást benyújtó adózók körében a családi kedvezményt igénybe vevő és egymással megosztó párok milyen arányban osztják meg azt egymással, és ezáltal milyen arányban járulnak hozzá esetleg a másik bizonyos mértékű pénzügyi függetlenségéhez.

Adataink a személyi jövedelemadó-bevallásokból származnak, ezért a háztartások anyagi körülményeinek részleteire vonatkozó felmérések nem állnak rendelkezésünkre. Ennek okán azt vizsgálhatjuk, hogy a családi kedvezményt egymással megosztó pároknak a megosztás módjára vonatkozó döntése mennyiben kedvezményezi az egyik vagy a másik felet, vagy nem kedvezményezi egyiküket sem, mert például a párok jellemzően a kedvezmény 50-50%-os arányú megosztása mellett határoztak. A dolgozat ehhez kapcsolódóan – a kedvezmény megosztására vonatkozó családi döntések elemzését megelőzően – a családi kedvezmény igénybevételével kapcsolatos alapadatok rövid vizsgálatára is kitékintést ad.

A felhasznált adatok alapvető halmaza egy, a családi kedvezmény *megosztását választók* személyi jövedelemadó-bevallásaiból származó, 1000 fős, az adózók jövedelmeit tekintve reprezentatív minta, mely tartalmazza a kedvezményt megosztó adózók megosztásban részt vevő partnereinek jövedelemadózásra vonatkozó főbb adatait is. A vizsgálat elején ezt a mintát egy másik, szintén a személyi jövedelemadó-bevallásokból származó, a jövedelem-megosztás szempontjából reprezentatív, a családi kedvezményt *igénybe vevőkre* vonatkozó 1000 fős mintával is összehasonlítjuk – tekintettel azonban a vizsgálat céljára és terjedelmi korlátokra, ezt csak röviden tesszük meg. Az anonimizált, rétegzett mintavétellel készített mintákat a Pénzügyminisztérium bocsátotta rendelkezésünkre.²

Az adatok a 2020-as adóévből származnak. Ekkor a családi kedvezmény – az eltartottak létszámától függően – egy eltartott esetén 66 670 forint, kettő eltartott esetén 133 330 forint, három és minden további eltartott esetén 220 000 forint volt kedvezményezett eltartottanként, havonta.

A vizsgálatok első részét a leíró statisztika eszközeivel (gyakoriság, átlag) végezzük. A vizsgálat lényeges és teljesen újszerű eleme az a – későbbekben részletesen bemutatott – döntési fára épülő modell, melynek segítségével az adóalanyoknak az elméleti stratégiák alapján várható családi kedvezményét számoljuk ki, majd vetjük össze a tényleges adatokkal. Tekintettel a mintában szereplő csoportok egymástól eltérő döntési jellemzőire, valamint az elemzésben alkalmazott modellszámítási módszer egyediségére, a statisztika egyéb eszközeire jelen tanulmány keretei között nem támaszkodhatunk.³

2 A mintavételezésnél az összes vizsgált adózót jövedelmük szerint 50, 200 000 forintonként emelkedő jövedelemsávba osztották, majd ezekből vettek mintát. A minta megosztása a jövedelemsávokba osztott adózók számára nézve reprezentatív.

3 A vizsgálatok során jövedelemként az adóalanyok összevont adóalapjának a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményével és az első házások kedvezményével csökkentett összegét vesszük figyelembe. Családi kedvezménynek az adóalanyok által az adóbevallásban ekként érvényesített összeget tekintjük. A vizsgálat céljainak érdekében – tekintettel arra, hogy a döntési helyzeteket másképp nem tudjuk szimulálni – nem vonjuk tehát az elemzés körébe a családi kedvezmény azon összegét, melyet az adózó vagy az általa a családi kedvezmény megosztásába bevont személy már az adóbevallást megelőzően az adóelőleg megfizetésének időszakában járulékkedvezményként érvényesített. Gyermekszámaként a családi kedvezmény szempontjából „kedvezményezett eltartott”-nak minősülő gyermekek számát vesszük figyelembe, tekintettel arra, hogy csak a gyermekek után vehető igénybe a kedvezmény.

3. A családi kedvezmény megosztását választók jellemzői a vizsgált időszakban

A családi kedvezmény megosztását választók átlagának jellemzői

A családi kedvezmény *megosztását választók* nagy többsége többgyermekes. Figyelemreméltó azonban, hogy az általában a családi kedvezményt *érvényesítőkre* vonatkozóan rendelkezésünkre álló mintában az adózók 47,5%-át az egygyermekesek teszik ki. Így, bár a két sokaság egészére vonatkozó információkkal nem rendelkezünk, valószínűsíthetjük, hogy az egygyermekesek nagy része nem választja a családi kedvezmény megosztását, tehát vagy egyedülálló, vagy a családban egyedülként veszi igénybe ezt a kedvezményt. Nem hagyhatjuk tehát figyelmen kívül azt a tényt, hogy a családi kedvezményt megosztók a családi kedvezményt igénybe vevőknek csak egy viszonylag jól körülhatárolható részét teszik ki.

A három- vagy többgyermekesek ellenben a családi kedvezményt megosztókra vonatkozó mintában felülreprezentáltak a kedvezményt igénybe vevőkre vonatkozó mintához képest – a többgyermekesek a nagyobb összegű kedvezményt a többiekhez képest nagyobb arányban tudják egyedül a megosztás segítségével kihasználni. Ezeket az adatokat mutatja be az 1. táblázat.⁴

1. táblázat: A családi kedvezményt igénybe vevő és azt megosztó családok megoszlása a gyermekek száma szerint

Gyermekek száma	Családi kedvezményt megosztók		Családi kedvezményt igénybe vevők	
	száma	aránya	száma	aránya
1 gyermek	72	7,3%	475	47,5%
2 gyermek	442	44,5%	363	36,3%
3 vagy több gyermek	479	48,2%	162	16,2%
Összesen	993	100,0%	1000	100,0%

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

4 Kizárólag a vizsgálat céljai megvalósítása érdekében (a nők és férfiak családokban betöltött pénzügyi szerepének elemzése) azokat a párokat szükségképpen ki kellett venni a családi kedvezményt megosztók közül, akik azonos neműként voltak jelölve a mintában, ezért kisebb a családi kedvezményt megosztók száma ezernél.

A kedvezményt megosztók körében az anyák átlagos adóalapja jóval alacsonyabb, mint az apáké: az összes család átlagát tekintve az átlagos családi adóalap 40,6%-át teszik ki. Az adóalapok megoszlására vonatkozó adatokat mutatja a 2. táblázat.

2. táblázat: A családi kedvezményt megosztó családok tagjai adóalapjainak egymáshoz viszonyított aránya

Gyermekek száma	Anyai adóalap		Apai adóalap		Családi adóalap
	Ft	a család adóalapjának %-ában	Ft	a család adóalapjának %-ában	Ft
1 gyermek	2 829 616,1	39,8%	4 287 990,6	60,2%	7 117 606,7
2 gyermek	2 705 819,2	42,3%	3 690 088,5	57,7%	6 395 907,6
3 vagy több gyermek	2 443 911,5	39,0%	3 816 040,8	61,0%	6 259 952,3
Összesen	2 588 457,2	40,6%	3 794 197,3	59,4%	6 382 654,6

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

Az adóalapok megoszlását a családi kedvezmény megoszlására vonatkozó alábbi, 3. táblázattal összehasonlítva látható, hogy azok családon belüli megoszlása összességében nagyjából ugyanolyan a vizsgált mintán belül. Elvileg tehát az összesített adatok alapján arra következtethetnénk, hogy a családi kedvezmény családon belüli megosztása egyszerűen az adóalapok megoszlását követi.

Ha azonban a családokat a gyermekek száma szerint külön is megvizsgáljuk, láthatjuk, hogy a családi kedvezmény megosztását választó egy- és kétgyermekesek esetében a családi kedvezmény igénybevételének családon belüli aránya egy kissé az anyák javára tolódik el az adóalapjuk családon belüli arányához képest (igaz ugyan, hogy ezekben az esetekben is az anyák vesznek igénybe kevesebb családi kedvezményt). A három- vagy többgyermekesek esetében viszont az anyák átlagosan csak a család által érvényesített kedvezmény 37,3%-át érvényesítik, amely egy nagyon kicsivel alacsonyabb is, mint az adóalapjuk családon belüli aránya.

3. táblázat: A kedvezmény megosztását választó családok tagjai által érvényesített családi kedvezmény

Gyermekek száma	Anya által érvényesített családi kedvezmény		Apa által érvényesített családi kedvezmény		A családok által átlagosan igénybe vett összes családi kedvezmény
	összege (Ft)	a család által igénybe vett kedvezmény %-ában	összege (Ft)	a család által igénybe vett kedvezmény %-ában	összege (Ft)
1 gyermek	470 282,8	44,4%	622 819,7	55,6%	1 093 102,5
2 gyermek	1 336 674,8	46,8%	1 511 667,8	53,2%	2 848 342,6
3 vagy több gyermek	1 821 000,2	37,3%	3 027 628,2	62,7%	2 424 314,2
Családi adóalap	1 515 523,9	40,9%	2 188 765,7	59,1%	3 704 289,6

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

A családi kedvezménynek az adóalap arányában – az adóalapok maximális összegéig – történő anyai és apai igénybevétele (megosztása) minden esetben a kedvezmény lehető legnagyobb kihasználását biztosítja, így a családi kedvezmény minél hatékonyabb kihasználása szempontjából az adóalapok arányában történő igénybevétel teljesen racionális döntés (lenne). A fenti adatok alapján ezért is valószínű, hogy a családok a kedvezmény megosztására vonatkozó döntést nem kizárólag az adóalap nagysága alapján hozzák meg, más szempontokat is figyelembe vesznek (vagy csak egyszerűbb számítást alkalmaznak) a kedvezmény érvényesítése során.

A családi kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családok jellemzői

Eddig az adatok átlagából vontunk le következtetéseket, azonban ezek az információk csak felszínesen mutatják a családi kedvezmény megosztásának jellemzőit, hiszen a valóságban nem biztos, hogy van olyan család, mely az átlagos, vagy az ahhoz közeli érték szerint osztja meg tagjai között a kedvezményt. Éppen ezért a rendelkezésünkre álló módszerekkel és adatok alapján a családonkénti adatokat is elemezni szükséges annak érdekében, hogy részletesebb információk álljanak rendelkezésre a minta egyedeiről.

Az elemzés ezen részénél a családi kedvezményt teljes mértékben igénybe vevők adatait vesszük alapul. Továbbra is azt vizsgáljuk, hogy a kedvezmény-igénybevételre vonatkozó adatok hogyan alakulnak az adóalapok egymáshoz viszonyított arányával összehasonlítva, de a vizsgálatot most már az egyedi adatokra nézve végezzük

el. A családi kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családok körének meghatározásakor, annak érdekében, hogy a részletes vizsgálatot végrehajthassuk, az adatok szűrését is kényszerűen el kellett végeznünk. Az adatok összehasonlításakor azokat a párokat kivettük a mintából, akiknél

- ▶ az eltartottak után járó családi kedvezmény törvény szerinti összege nem egyezett meg a két szülőnél (vagyis csak olyan családokat vizsgáltunk, akiknél a családi kedvezményt mindkét szülő saját jogon kapja, és így osztják meg egymással),
- ▶ a kedvezményt egymással megosztó családtagok valamelyik tagjának nulla az adóalapja,
- ▶ az adóbevallásban a házastárssal, élettárssal együtt még igénybe vehető családi kedvezmény összege a két adóalanynál nem egyezett meg,
- ▶ az összevont adóalapot csökkentő családi kedvezményként az adóbevallásban a két adóalany által megjelölt együttes összeg nagyobb vagy kisebb volt annál, mint amelyet az adóbevallásban a házastárssal, élettárssal együtt még igénybe vehető családi kedvezményként megjelöltek.

A 4. táblázatban összehasonlítjuk a vizsgálatban részt vevő párok adóalapját, és abból a szempontból elemezzük a családok adatait, hogy az összehasonlított adóalaphoz képest melyik családtag vesz igénybe nagyobb családi kedvezményt.

4. táblázat: A családi kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családok tagjai egymáshoz viszonyított adóalapja és az igénybe vett kedvezmény nagysága⁵

Situáció	apának nagyobb az adóalapja		anyának nagyobb az adóalapja		összesen	
	családok száma	%	családok száma	%	családok száma	%
apa vesz igénybe nagyobb kedvezményt	160	53,3%	13	12,6%	173	42,9%
anya vesz igénybe nagyobb kedvezményt	49	16,3%	50	48,5%	99	24,6%
egyenlő mértékben vesznek igénybe kedvezményt	91	30,3%	40	38,8%	131	32,5%
Összesen	300	100,0%	103	100,0%	403	100,0%

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

5 Tekintettel arra, hogy a vizsgált családok között egy olyan sincs, akiknél a szülők adóalapja egyenlő lenne, ezt az esetet nem szerepeltetjük a táblázatban, illetve a továbbiakban is eltekintünk ettől.

Egyértelmű a korábbi elemzés alapján és ezen adatoknál is, hogy a kedvezményt igénybe vevő családok túlnyomó többségében az apa rendelkezik nagyobb adóalappal. A családok közel felénél az apák vesznek igénybe nagyobb kedvezményt, a családok egyharmada egyenlő mértékben érvényesíti azt, 24,6%-uknál viszont az anya veszi igénybe nagyobb részben ezt a lehetőséget.

A táblázat szerint vannak olyan családok, melyeknél az apa vagy az anya magasabb adóalapja ellenére mégis a másik fél érvényesít nagyobb mértékű kedvezményt. Azon családok 16,3%-ánál, amelyek esetében az apa rendelkezik nagyobb adóalappal, mégis az anyai igénybevétel a nagyobb, illetve 30,3%-uk egyenlő mértékben veszi igénybe a családi kedvezményt. Azoknál a családoknál, ahol az anyának nagyobb az adóalapja, a nagyobb összegű apai igénybevétel aránya némileg alacsonyabb: a családok 12,6%-ánál vesz igénybe az apa ennek ellenére is nagyobb kedvezményt. Az egyenlő mértékű érvényesítés viszont markánsabb: 38,8%-uk választja ezt a megoldást.

A családi kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családoknál a kedvezmény igénybevételét a gyermekek száma szerint vizsgáló elemzés adatait az 5. táblázat mutatja be. Az egy-, valamint a három- és többgyermekes családok esetében a legnagyobb arányt a nagyobb összegű apai igénybevétel teszi ki, mely a három- és többgyermekesek körében már a családok 2/3-át jelenti. (Ez utóbbi eredmény bizonyos szempontból egybevág a családi kedvezményt megosztók teljes mintájára vonatkozó korábbi vizsgálatunkkal, melynél azt láttuk, hogy a három- és többgyermekesek esetében az apai igénybevétel erősebb, mint amekkora az adóalapok aránya.)

A kétgyermekesek körében azonban nagyon feltűnő egy, az átlagos adatok vizsgálata alapján még nem észlelhető eset: a legnagyobb a közös, egyenlő mértékben történő igénybevétel aránya, melyet a családok fele választ.

5. táblázat: A kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családok tagjai által igénybe vett családi kedvezmény a nevelt gyermekek számának tükrében

Szituáció	1 gyermek		2 gyermek		3 vagy több gyermek		összesen	
	családok száma	%	családok száma	%	családok száma	%	családok száma	%
apa vesz igénybe nagyobb kedvezményt	14	45,2%	67	28,6%	92	66,7%	173	42,9%
anya vesz igénybe nagyobb kedvezményt	9	29,0%	50	21,4%	40	29,0%	99	24,6%
egyenlő mértékben vesznek igénybe kedvezményt	8	25,8%	117	50,0%	6	4,3%	131	32,5%
Összesen	31	100,0%	234	100,0%	138	100,0%	403	100,0%

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

A családi kedvezmény igénybevétele és az adóalapok összefüggéseit a gyermekek száma szerint kategorizált családok körében is bemutathatjuk, a 6. táblázat⁶ ezeket az adatokat tartalmazza.

6. táblázat: A kedvezményt teljes mértékben érvényesítő családok tagjai által igénybe vett családi kedvezmény az adóalapok egymáshoz viszonyított nagysága és a gyermekek száma tükrében

Szituáció	1 gyermek	2 gyermek	3 vagy több gyermek	összesen
apának nagyobb az adóalapja				
apa vesz igénybe nagyobb kedvezményt	48,2%	35,5%	83,7%	53,4%
anya vesz igénybe nagyobb kedvezményt	25,9%	17,8%	11,5%	16,3%
egyenlő mértékben vesznek igénybe kedvezményt	25,9%	46,7%	4,8%	30,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
anyának nagyobb az adóalapja				
apa vesz igénybe nagyobb kedvezményt	25,0%	10,8%	14,7%	12,6%
anya vesz igénybe nagyobb kedvezményt	50,0%	30,8%	82,4%	48,6%
egyenlő mértékben vesznek igénybe kedvezményt	25,0%	58,4%	2,9%	38,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

Az egygyermekesek körében egyértelműen az a vezető elgondolás, miszerint az vesz igénybe nagyobb kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja (ez az egygyermekes családok felét jelenti). Ennek ellenére az is viszonylag széles körben előfordul, hogy az vesz igénybe nagyobb kedvezményt, akinek kisebb az adóalapja vagy akár fele-fele arányban érvényesítik azt (a családok egyaránt egynegyede gondolkodik e két stratégia mentén). Ennél a családtípusnál nincs számottevő különbség aközött, hogy a kisebb adóalap ellenére nagyobb kedvezmény érvényesítése az anya vagy az apa esetében fordul elő nagyobb arányban.

6 Ebben a táblázatban terjedelmi korlátok miatt csak százalékos adatokat mutatunk be.

A kétgyermekesek körében a szülők adóalapja nagyságától függetlenül az egyenlő igénybevételt választják a legnagyobb mértékben, bár ez az anyai nagyobb adóalap esetében nagyobb arányt jelent. Ezt követi az az elgondolás, hogy az veszi igénybe nagyobb kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja, ez viszont az apai nagyobb adóalap esetében erősebb. Ha az anyának nagyobb az adóalapja, annyira erős az egyenlő mértékű felhasználás igénye, hogy mindkét másik lehetőség aránya alacsonyabb, mint az apai nagyobb adóalap esetén.

A három- és többgyermekesek körében elsöprő többségében az veszi igénybe a kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja, ehhez képest az egyenlő mértékű igénybevétel elenyésző, de az sem igen jellemző, hogy a kisebb adóalappal rendelkező fél veszi igénybe nagyobb kedvezményt. Nagyjából ezt mutatják az adatok mindkét olyan esetben, amikor az egyik vagy a másik szülő adóalapja magasabb.

4. A családi kedvezmény megosztását választók stratégiai a vizsgált időszakban

A rendelkezésünkre álló adatok alapján megvizsgálhatjuk, hogy a kedvezmény megosztását választó családok milyen elvek alapján döntenek a kedvezmény igénybevételéről. Ehhez elméleti stratégiákat állítottunk fel annak alapján, milyen megfontolások vezethetik a családokat e döntésnél. E stratégiák alapján, a rendelkezésre álló adatokból – az anya és apa adóalapja, valamint a bevallottan az adóbevallásban még igénybe vehető családi kedvezmény összege és a közösen nevelt gyermekek száma – minden családnál kiszámolható, hogy az elméleti stratégia követése esetén az apa és az anya mennyi családi kedvezményt érvényesítené. A számítás végeredményéül az egyes családoknak a kedvezmény-igénybevétel utáni jövedelmi adatait, illetve az egyes családtagok által igénybevett családi kedvezmény összegét kapjuk. Ezeket a családi kedvezményre vonatkozó elméleti összegeket hasonlítjuk össze a valós, az egyes háztartások tényleges igénybevételének adataival, és következtetünk arra, hogy az adott család követi-e az adott elméleti stratégiát.

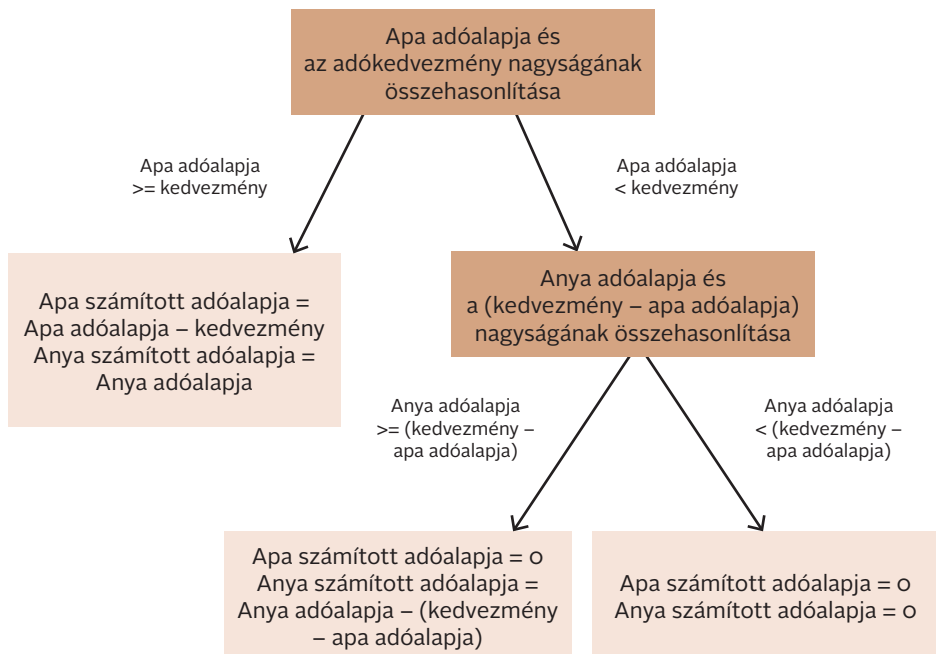
Ötféle elméleti stratégiát különböztettünk meg az elemzés során:

1. Alapvetően az apa veszi igénybe a kedvezményt – ennél a stratégiánál az apa veszi igénybe annyi kedvezményt, amennyi az adóalapja alapján lehetséges, az anya a megmaradó kedvezményt érvényesítheti.
2. Alapvetően az anya veszi igénybe a kedvezményt – az előző stratégia fordítottja: az anya veszi igénybe annyi kedvezményt, amennyi az adóalapja alapján lehetséges, az apa a megmaradó kedvezményt érvényesítheti.
3. 50-50%-ban veszik igénybe a kedvezményt – a szülők alapvetően fele-fele arányban osztoznak a kedvezményen, de ha az egyik szülő adóalapja kisebb, mint a kedvezmény fele, a fennmaradó részt a másik szülő érvényesítheti.
4. 1/3-ad-2/3-ad arányban osztoznak a szülők a kedvezményen – vagy az anya vagy az apa 2/3-ad arányban, a másik szülő pedig 1/3-ad arányban veszi igénybe a kedvezményt – a fennmaradó részt a másik szülő érvényesítheti.

5. Az veszi igénybe alapvetően a kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja – a nagyobb adóalappal rendelkező szülő annyi kedvezményt vesz igénybe, amennyit az adóalapja megenged, a fennmaradó részt a másik szülő érvényesítheti.

Vizsgálatunk alapfeltevése, hogy az elméleti stratégiák követése során az adózók racionálisan döntenek, és a lehető legtöbb kedvezményt veszik igénybe. Ennélfogva a fenti stratégiák többszörös mérlegelési, döntési folyamatot jelentenek: lényegük az, hogy az alapelvek érvényesítése után mindig megvizsgálják, van-e olyan, még igénybe nem vett kedvezményrész, melyet a másik szülő érvényesíteni tudna. A döntési folyamatok részleteit az alábbi ábrák mutatják be.

1. ábra: 1. stratégia – Alapvetően az apa veszi igénybe a kedvezményt

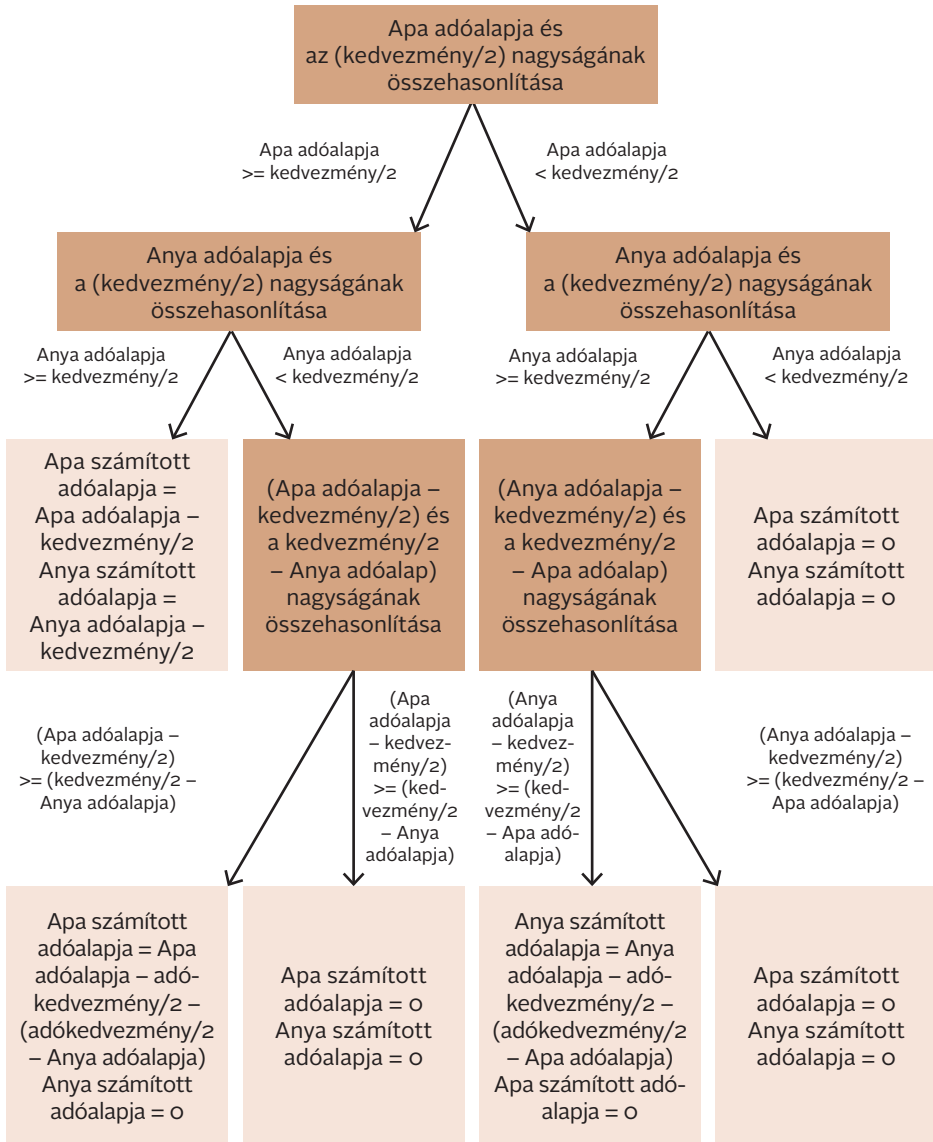

Forrás: saját szerkesztés

2. stratégia – Alapvetően az anya veszi igénybe a kedvezményt

A fenti döntési folyamat ellentetje: a folyamat első fázisában az anya adóalapját és a kedvezmény nagyságát hasonlítjuk össze, ezt követően is, ahol az apa szerepelt a vizsgálatban, azon most az anyát értjük, anya helyett pedig apát szerepeltetünk a vizsgálatban.

2. ábra: 3. stratégia – 50-50%-ban veszik igénybe a kedvezményt

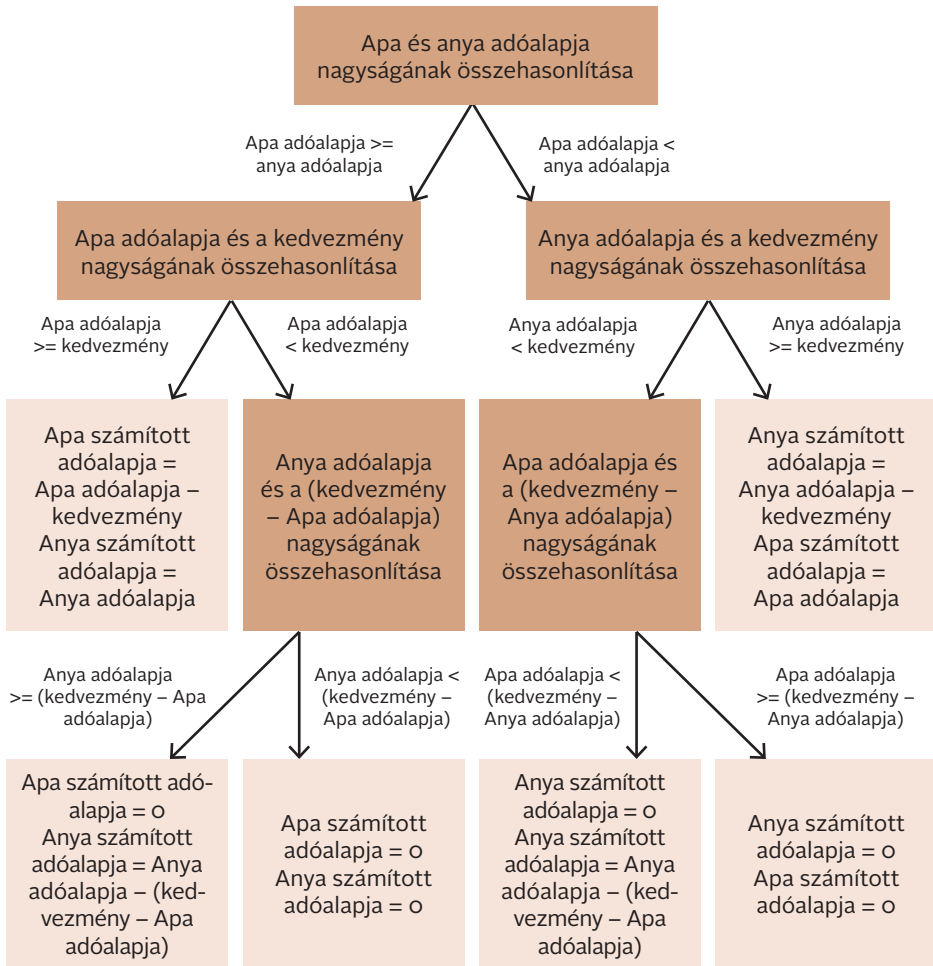

Forrás: saját szerkesztés

4. stratégia – Az apa vagy az anya 2/3-ad, a másik szülő 1/3-ad arányban veszi igénybe a kedvezményt

Ebben az esetben a döntési folyamat az 50-50%-os esettel megegyezik, azzal a különbséggel, hogy az első lépésben döntéstől függően az apa vagy az anya adóalapjának nagyságát a kedvezmény 2/3-ával hasonlítjuk össze, a másik szülő adóalapjának nagyságát pedig a kedvezmény 1/3-ával. (Így ennek a stratégiának tulajdonképpen két alosztása van: a család dönthet úgy, hogy az apa veszi igénybe a kedvezmény 2/3-adát, de úgy is

3. ábra: 5. stratégia – Az veszi igénybe alapvetően a kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja

Forrás: saját szerkesztés

Az elméleti stratégia és a valós igénybevétel adatainak összehasonlítását követően a 7. táblázatban jelenítettük meg, *hány család esetében* egyeznek meg a számított adatok a valóságosakkal. A táblázat felső sora mutatja az adott családtípus számát, alsó sorai pedig a beazonosítható stratégiájú igénybevételek számát.

7. táblázat: A családi kedvezmény igénybevétele beazonosítható stratégiával

Szituáció	1 gyermek	2 gyermek	3 vagy több gyermek	Összesen
Családok száma	31	234	138	403
alapvetően az apa veszi igénybe	7	17	15	39
alapvetően az anya veszi igénybe	7	22	6	35
50-50%-ban érvényesítik a kedvezményt	10	128	12	150
1/3-2/3 arányban veszik igénybe a kedvezményt	3	19	20	42
az veszi alapvetően igénybe, akinek nagyobb az adóalapja	7	15	14	36
Beazonosítható stratégiájú igénybevételek száma	34	201	67	302

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás

Az összesített adatok alapján a legtöbbször beazonosítható stratégia a családi kedvezmény családtagok általi 50-50%-ban történő érvényesítése. A másik négy stratégia ennél alacsonyabb, nagyjából azonos számban volt beazonosítható. Az 1/3-2/3 arányban történő igénybevétel mögött az összesített adatok tekintetében az apai igénybevétel egy kissé nagyobb számban volt kimutatható az anyainál.

Ebből a táblázatból is látható, hogy a kétgyermekesek között kiemelkedő arányú a fele-fele arányban történő megosztás, és az egygyermekeseknél is halványan, de ez a vezető stratégia. A családi kedvezményt teljes mértékben igénybe vevő, megosztást választó családok számához képest ennél a két családtípusnál egyébként is viszonylag nagy számban azonosítható be a felvázolt stratégiák valamelyike. A kétgyermekeseknél (a fele-fele arányú igénybevételt követően) az összesített adatokkal ellentétben az anyai igénybevétel nagyobb arányú az apainál. Ezt az 1/3-2/3-ad arányú igénybevételnek a kétgyermekesekre vonatkozó adatai is erősítik, ennél a stratégiánál ugyanis az anyai 2/3-ad (14 család) jóval magasabb az apai 2/3-ados igénybevétel gyakoriságánál (5 család).

A három- vagy többgyermekesek körében viszont az öt stratégia közül a családok számához képest alacsonyabb arányban azonosítható be bármelyik is. Ennek – a vizsgálat korábbi részében tett, a nagyobb adóalapra vonatkozó megállapításokhoz képest – hiánynak az oka minden bizonnyal többek között az is, hogy az előzetes,

egyszerűsített elemzésnél e tekintetben csak azt vizsgáltuk, hogy az vesz-e igénybe *nagyobb* kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja. A hasonló elméleti stratégia döntési folyamatára azonban ennél sokkal szigorúbb szabályok vonatkoznak: a stratégia azt jelenti, hogy az veszi igénybe *a* kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja, és pontosan lefektetett elvek szerint érvényesülnek a racionalitás (minden forintot kihasználó) elvei. Figyelemreméltó azonban, hogy az $1/3$ - $2/3$ -ad arányú igénybevétel a háromgyermekeseknél a legnagyobb arányú más stratégiákhoz és más családtípusokhoz képest. A háromgyermekeseknél az $1/3$ - $2/3$ -ad arányú igénybevételénél viszont az apai $2/3$ -adot érvényesítőik száma (15 család) jóval nagyobb az anyainál (5 család).

A táblázatból azt azonban nem tudhatjuk meg, hogy összesen pontosan hány család gondolkodik valamelyik általunk beazonosított stratégia mentén. Ennek oka az, hogy a számítások alapján egy családnál adott esetben több stratégia is azonosítható, a táblázatból viszont csak a beazonosítható igénybevételek száma látszik, az nem, hogy ezek hány családot érintenek összesen.

A beazonosítható stratégiát követő családok számát a 4. ábrán úgy mutatjuk be, hogy az esetlegesen egymással átfedésben lévő stratégiával rendelkező igénybevételi esetek is látszanak. Az ábra megmutatja a valamilyen stratégiát választók egymáshoz viszonyított arányát, illetve azt is, hogy azok, akik nem követnek valamilyen egyértelmű stratégiát, inkább melyik csoporthoz állnak közelebb. A felső sorban szereplő körökben azon családok száma látható, akik beazonosíthatóan valamelyik stratégiát követik. Az alsó sorban ábrázolt körök azon családok számát mutatják, akiknél nem volt tisztán beazonosítható stratégia. E nélkül is be lehetett sorolni minden családot preferenciáik alapján: az ábra azt mutatja, hány olyan család volt, akiknél az 50-50%-os igénybevétel stratégiájához képest nagyobb az apai vagy az anyai igénybevétel.

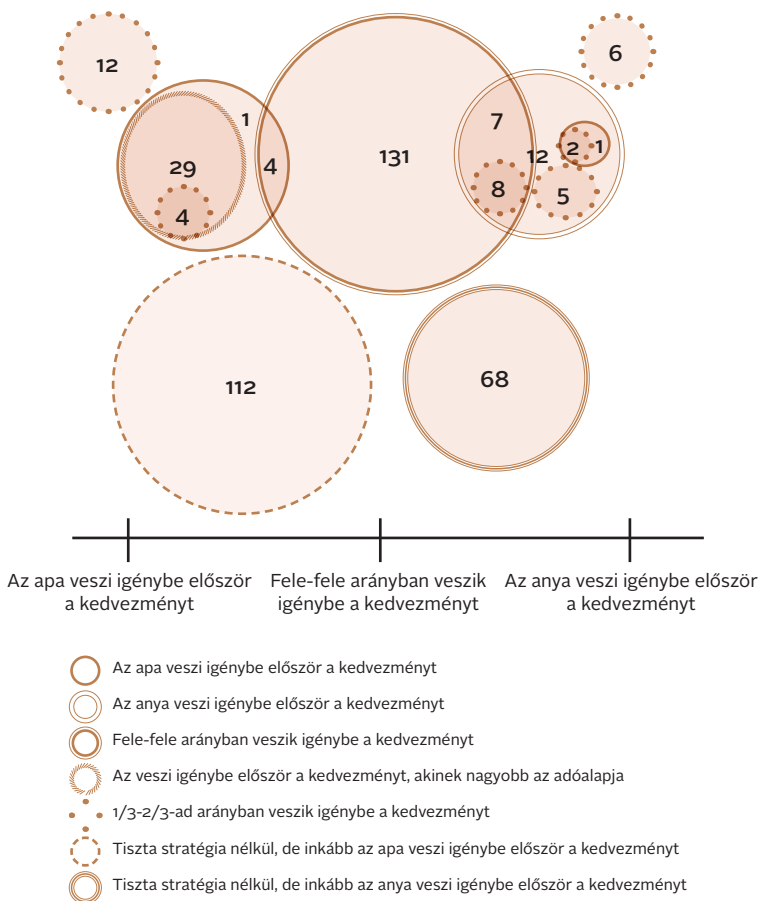
Az adatok alapján látható, hogy az elemzés alapjául szolgáló 403 család 55,3%-a, 223 háztartás követi beazonosíthatóan valamelyik fenti stratégiát (az ábrán ez a mennyiség a felső halmazokban szereplő számok összegéből adódik). Az ábra szerint 131 család (a beazonosítható stratégiát követő családok 32,5%-a) egyértelműen a fele-fele arányú igénybevétel stratégiáját követi, azaz a családok egy jelentős része nem a legnagyobb adóalappal rendelkező szülő (jellemzően az apa) igénybevételét preferálja, hanem egyszerűen fele-fele arányban osztozik a kedvezményen.

A fele-fele arányú igénybevétel és a valamilyen szülő preferálását jelentő stratégia esetleges azonosságát is beleszámítva összesen 39 család választotta azt, hogy az apa veszi igénybe először a kedvezményt. Ebből 33 családnál, tehát a családok legjelentősebb részénél (az apai igénybevétel előtérbe helyezését választók 84,6%-a) ez a stratégia az apa, mint nagyobb adóalappal rendelkező szülő preferálásával esett egybe (ebből 4 családnál az apa, mint nagyobb adóalappal rendelkező családtag preferálása azt jelenti, hogy az apa célozza meg a kedvezmény $2/3$ -adának érvényesítését).

A fele-fele arányú igénybevétellel együtt 35 család – az apait kedvezményezőktől nem sokkal kevesebb – preferálta az anyai igénybevételt, melyből azonban csak 3 családnál esett egybe ez a stratégia az anya, mint nagyobb adóalappal rendelkező szülőt választók stratégiájával (amelyből 2 anya vette igénybe $2/3$ -ad arányban a kedvezményt). Az anyai igénybevétel kedvezményezése mögött tehát nagyobb arányban állnak az adóalap nagyságától eltérő egyéb okok (amely 5 családnál érdekes módon

mégis azt eredményezte, hogy az anya $\frac{2}{3}$ -ad arányban veszi igénybe a kedvezményt). Az apai igénybevétel előtérbe helyezését pedig az magyarázza leginkább, hogy egyszerűen az ő adóalapjuk nagyobb.

4. ábra: A családi kedvezmény érvényesítése során követett stratégiák egymáshoz viszonyított aránya, valamint a beazonosítható stratégiát nem követő családok száma

Forrás: Pénzügyminisztérium, saját számítás és szerkesztés

A beazonosítható stratégiát követő családok közül figyelemreméltó nagyságú a kedvezményt $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ -ad arányban megosztók száma. 12 család választotta – más elvtől teljesen függetlenül – azt, hogy az apa $\frac{2}{3}$ -ad, az anya $\frac{1}{3}$ -ad arányban veszi igénybe a kedvezményt. A $\frac{2}{3}$ -adban anyai, $\frac{1}{3}$ -ban apai igénybevételt kevesebb, 6 család választotta más stratégiától függetlenül.

A felállított elméleti stratégiák elvei miatt (az adózók racionálisan viselkednek, arra törekednek, hogy a kedvezményből egy forint se vesszen kárba) nagyobb esélye van annak, hogy egy családnál több stratégia is beazonosítható. Így például az 1/3-2/3-ad arányú igénybevétel legtöbbször más stratégiával esik egybe, de – főként a háromgyermekesek miatt, akik legnagyobb arányban alkalmazzák akár önállóan is – ezt a stratégiát is bemutattuk.

Az apai, valamint az anyai igénybevétel elsődlegességének preferálása között – beazonosítható stratégiaként – a családok számosságában alapvetően nincs nagy különbség. 180 családnál azonban (az összes család 44,7%-a) nem volt fellelhető tiszta igénybevételi stratégia. Ettől függetlenül még ezekben az esetekben is látható, hogy a fele-fele arányú igénybevételhez viszonyítva a családok 27,8%-ánál, 112 családnál az igénybevétel inkább az apa, 68 családnál (16,9%) inkább az anya preferálása irányába tolódik el.

Röviden bemutatjuk – az ábrán nem látható – gyermekek száma szerinti családi igénybevételi preferenciákat is. Az összes család tekintetében a fele-fele arányú igénybevétel stratégiájának előtérbe helyezését itt is alapvetően a kétgyermekesek igénybevételi szokásai befolyásolják: az összes kétgyermekes családot tekintve a háztartások 54,7%-a, 128 család választja az egyelő arányban kettéosztott igénybevételt (beleértve azokat az esetköröket is, mikor a valamelyik szülő preferálását jelentő stratégia egybeesik a fele-fele arányú igénybevétel stratégiájával). Az egygyermekesek körében ez az arány csak 32,3%, a háromgyermekeseknél 8,7%. Az egygyermekesek körében kismértékben az 50-50%-ban történő igénybevétel a vezető stratégia, emellett azonban a nagyobb adóalapot preferáló igénybevétellel átfedésben lévő apai igénybevétel, és a leginkább önállóan érvényesített, de kissé a fele-fele arányú igénybevétellel átfedésben lévő anyai igénybevétel is jellemző. A három- és többgyermekesek körében a beazonosítható stratégiát követők aránya is alacsonyabb a teljes mintáénál (amely 55,3%): 29%, míg ugyanez a kétgyermekeseknél 68,4%. A három- és többgyermekes családok esetében – tekintettel arra, hogy ennél az elemzésnél már a stratégiák egymással történő átfedését is vizsgálhatjuk – látható, hogy egyértelműen az apai igénybevétel a legnagyobb mértékű, mely szinte teljesen átfedésben van a nagyobb adóalapú családtag kedvezményérvényesítésének stratégiájával.

Az összes család kevesebb mint felénél (44,7%) nem volt beazonosítható tiszta igénybevételi stratégia, azonban az igénybevétel ezekben az esetekben is inkább az apa, mint az anya kedvezményezése irányába tolódik el, mely a konkrét stratégiával be nem azonosítható családok 62,2%-át jelenti.

5. Összefoglalás

A családi kedvezmény megosztására vonatkozó adatok és a kedvezményt megosztók stratégiáinak vizsgálata során az aggregált alapadatokat elemzésétől kiindulva az egyre részletesebb, egyedi családokra vonatkozó adatok analízise felé haladtunk. Ötféle stratégia szerint elméleti döntési folyamatokat állítottunk fel, és megvizsgáltuk, hogy az elméleti stratégia alapján kiszámolható igénybevételi

adatok mennyiben fedik a valós számokat. Először azt elemeztük, hány esetben és milyen összetételű családok tekintetében azonosítható be valamelyik igénybevételi stratégia, majd azt is megvizsgáltuk, az egyes családokra milyen stratégia jellemző, mellyel az egymással átfedésben lévő stratégiákat is azonosítottuk. A családi kedvezményt teljes egészében igénybe vevő családok több mint felénél azonosítottuk be valamelyik elméleti döntési stratégiát.

Összességében azt mondhatjuk – bár a rendelkezésünkre álló adatok alapján levonható következtetések korlátozottak –, hogy a családi kedvezmény megosztására vonatkozó döntések a családokban nevelt gyermekek száma szerint differenciáltak. A családok vélhetően legtöbbször a legegyszerűbben meghozható, még racionálisnak tekinthető megoldás mellett döntenek a családi kedvezmény megosztása során. Ez a családi kedvezményt teljes mértékben igénybe vevő kétgyermekesek esetében nagyon erősen a kedvezmény fele-fele arányban történő megosztása, mely így a legnagyobb számban beazonosítható stratégia is volt, háromgyermekeseknél pedig legfőképpen az adóalapok nagyságának figyelembevétel miatt inkább az apai igénybevétel kedvezményezésének irányába tolódó igénybevételt jelenti. Figyelemreméltó, hogy az $1/3$ - $2/3$ -ad arányú igénybevétel a háromgyermekeseknél a legnagyobb arányú más stratégiákhoz és más családtípusokhoz képest. Az egygyermekesek esetében – bár a beazonosítható stratégiát követő családok aránya nagy – nem volt ennyire egyértelműen kirajzolódó irányvonal, közöttük egy kissé a fele-fele arányú igénybevétel képvisel nagyobb arányt.

Szűrt mintánkra vonatkozó vizsgálatunk a szakirodalom férfi és női családon belüli döntéshozatalra vonatkozó képét a családi pénzügyek egy szeletére vonatkozóan némileg árnyalni tudta. A családi kedvezmény megosztásánál talán kevésbé játszanak szerepet a hagyományos nemi szerepekre vonatkozó sztereotípiák, így elemzésünk alapján azt mondhatjuk, hogy az anyák a családi kedvezmény érvényesítése során általánosságban nem szenvednek további, pénzügyi értelemben vett „hátrányt” a férfiakkal szemben. A gyermekek száma és a kedvezmény nagysága alapján megkülönböztetett családok által követett eltérő stratégiák is azt mutatják, hogy nem feltétlenül a nemi sztereotípiákat, sokkal inkább az egyszerű döntéshozatalt, illetve a nagyobb kedvezmény minél nagyobb arányban történő kihasználását követik. Nagyobb összegű kedvezménynél a családoknak már határozottabban szem előtt kell tartaniuk azt, kinek nagyobb az adóalapja – és ez többször az apa javára billenti a mérleget. Az apai igénybevétel esetleges előnyben részesítése mögött egyébként nagyobb arányban áll az az elgondolás, miszerint az vegye igénybe a kedvezményt, akinek nagyobb az adóalapja, az anyai igénybevétel előnyben részesítésére viszont ez nem jellemző. A megállapításokat esetleg a szakirodalomban leírtakat követve a családoknak a belső jövedelmi arányok szerinti részletesebb kategorizálása is pontosíthatja egy következő tanulmányban. ■

Irodalom

1. Adema, W. (2012). Setting the scene: The mix of family policy objectives and packages across the OECD. (Megfelelő környezet megteremtése: családpolitikai célok és csomagok az OECD-országokban), *Children and Youth Services Review*, 34(3), pp 487-498. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.007>
2. Banyár, J., Németh, Gy. (ed.) (2020). Nyugdíj és gyermekvállalás 2.0. Nyugdíjreform elképzelések. Konferenciakötet. Gondolat Kiadó, Budapest, 2020.
3. Botos, K. (2019). Beszámoló a Nyugdíj és gyermek 2.0 konferenciáról. *Hitelintézet* Szemle, 18(3), pp. 158-163.
4. Borbély, Sz. (2011). A nemek egyenlőségének érvényesülése a magyar adó- és társadalombiztosítási rendszerekben, a foglalkoztatáspolitikában és hatásuk a nők foglalkoztatására. In: Nagy, I., Pongrácz T. (ed): Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2011. TÁRKI - Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Budapest, 2011, pp. 132-155.
5. Garfinkel, I., Sariscsany, L., Ananat, E., Collyer, S. M., Hartley, R. P., Wang, B., Wimer, C. (2022). The Benefits and Costs of a U.S. Child Allowance. NBER Working Paper Series, Working Paper 29854, National Bureau of Economic Research, March 2022. <https://doi.org/10.3386/w29854>
6. Gábos, A. (2005). A magyar családtámogatási rendszer termékenységi hatásai. Doktori értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia és Szociálpolitika Tanszék, 2005.
7. Gábos, A., Tóth, I. Gy. (2000). A gyermekvállalás támogatásának gazdasági motívumai és hatásai. *Századvég*, 2000/4. pp 77-114. <http://www.c3.hu/scripta/szazadveg/19/gabtort.htm#fno>
8. Giday, A. (2012). Életciklus-szemlélet és a társadalombiztosítás bevételei. *Polgári Szemle*. 8(3-6), pp. 165-181.
9. Grow, A., Van Bavel, J. (2020). The Gender Cliff in the Relative Contribution to the Household Income: Insights from Modelling Marriage Markets in 27 European Countries. *Eur J Population* 36, pp. 711-733 (2020). <https://doi.org/10.1007/s10680-019-09547-8>
10. Klesment, M., Van Bavel, J. (2022). Women's Relative Resources and Couples' Gender Balance in Financial Decision-Making. *European Sociological Review*, 38(5), October 2022, pp. 739-753. <https://doi.org/10.1093/esr/jcac019>
11. Lentner, Cs., Horbulák, Zs. (2021). A gyermekvállalási és családtámogatási rendszer egyes állampénzügyi szegmensei Szlovákiában. *Pénzügyi Szemle* 66(4), pp 494-512. https://doi.org/10.35551/PSZ_2021_4_2
12. Mihályi P. (2019). A gyermekvállalás határhasznai és határkötségei. *Pénzügyi Szemle*, 64(4), pp 554-569. https://doi.org/10.35551/PSZ_2019_4_5
13. Pepin, J. R., Cohen, P. N. (2021). Nation-Level Gender Inequality and Couples' Income Arrangements. *J Fam Econ Issues*, 2021 Mar 42(1), pp 13-28. <https://doi.org/10.1007/s10834-020-09717-5>

14. Sági, J. – Tatay, T. – Lentner, Cs. – Neumanné Virág, I. (2017). A család- és otthonteremtési adókedvezmények, illetve támogatások egyes hatásai. Pénzügyi Szemle, 62(2), pp 173-189.
15. Slotwinski, M., Roth, A. (2020). Gender Norms and Income Misreporting within Households. ZEW - Centre for European Economic Research Discussion Paper, 20-001. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3527342>